СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 231. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 3-го жовтня 1936. — VOL. XLIV. No. 231. Jersey City, N. J., Saturday, October 3, 1936. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ОПРАВДУЄ БУДЖЕТОВІ ВИДАТКИ

ПИТСБУРҐ (Па.). — Президент Рузвелт виголосив тут на „Форбз Філді" в присутності яких 75,000 осіб свою черґову кандидатську промову, котру він присвятив обороні буджетової політики своєї адміністрації.

Демократичний кандидат признав, що за його адміністрації державний довг Америки зріс значно, але він уважає цей зріст оправданим, бо уряд видавав державні гроші на розвій краю та допомогу народові. Він доказував, що державний довг зростав і за його попередників, але видатки тоді йшли на непродуктивні цілі. Коли противники нападають на адміністрацію за те, що вона видала гроші на Америку, най вони пригадають, що за попередніх, републиканських адміністрацій американці видали біліони долярів на інвестиції поза краєм, які на довшу мету мусять тільки пошкодити Америці, бо вони служили на розбудову конкурентів американського промислу. Ще давніше, в часі війни й по війні, Америка дала Европі на ведення війни біліони долярів, з котрих вона теж нічого вже назад не дістане.

Арґумент, що зріст державного довгу треба вважати обложенням тягарами будучого покоління, Рузвелт уважає неоправданим, бо цей довг сплатить Америка з побільшеної продуктивности краю. Тут Рузвелт доказував, що завдяки видаткам уряду вже в краю почався кращий промисловий оборот. Він підчеркував теж безпеченство банків як добуток своєї адміністрації. Він зазначував кілька разів, що старався захороняти дрібного бизнесмена перед визиском великими бизнесменами.

АЛ. СМИТ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ЛАНДОНА.

НЮ ЙОРК. — У Карнеґі Гол, у присутності коло 4,500 осіб виступив з публичною промовою про біжучу виборчу кампанію Алфред Смит, що був у 1928-мім році кандидатом Демократичної Партії на уряд президента Злучених Держав, та в своїй промові критикував політику демократичної адміністрації президента Рузвелта, а головно так званий „новий розділ" як зраду засад Демократичної Партії.

Ал. Смит закінчив промову закликом до виборців голосувати при виборах на републиканського кандидата, Алфреда Ландона.

Алфред Ландон вислав Смитові подяку за його промову, вихвалюючи Ал. Смита як „великого демократа й великого американця, що поставив свій край понад партію".

БЛЕЙКЛІ ДО ЧУЖИНЕЦЬКИХ ҐАЗЕТЯРІВ.

НЮ ЙОРК. — На принятті, що його републиканський виборчий комітет влаштував для журналістів чужого походження з Ню Йорку й околиці виголосив суддя Блейклі, кандидат Републиканської Партії на уряд ґубернатора стейту Ню Йорк, промову, в котрій підчеркував, що всі люди й партії, які зневажливо висказуються про конституцію, підкопують пошану до закону й суспільної свободи. На адресу натуралізованих горожан Блейклі сказав, що для Републиканської Партії байдуже, чи вони симпатизують з фашистами в краю, чи є протифашистів; чи вони є за наністів, чи проти наністів, як довго вони попри те задержують льояльність до того краю, в якому живуть. Ті натуралізовані громадяни, які скоро забувають про рідний край, говорив Блейклі, звичайно стають поганими горожанами також і прибраного краю.

ПОЛАГОДЖЕНО СТРАЙК МОРЯКІВ.

НЮ ЙОРК. — Юнія моряків погодилася з корабельною лінією „Юнайтид Стейтс" і вслід за тим корабель цеї лінії, „Президент Рузвелт", що не міг виїхати на час з порту через страйк, міг покинути порт з 29-годинним опізненням.

ШКІЛЬНИЙ СТРАЙК В АЛАБАМІ.

ДЖАСПАР (Алабама). — Боротьба між зарядом школи з одного боку та шкільною дітворою й її родичами з другого за юнізацією вчителів дійшла вже до уряду стейтового ґубернатора. Ґубернатор взиває діти й родичів покінчити страйк та обіцяє безсторонній розслід справи.

НОВИЙ СТРАЙК НА ВИСОКИХ БУДІВЛЯХ.

НЮ ЙОРК. — Юнія робітників, що обслугують високі будинки, почала знову викликати страйки цих робітників.

Зо страйкуючою обслугою високих домів симпатизують інші юнії; наприклад робітники, що займаються перевозом хатньої обстанови, відмовляються вивозити обстанову з мешкань у домах, у котрих обслуга страйкує.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — ЦЕ НАЙСИЛЬНІША ОПОРА УКРАЇНСТВА В АМЕРИЦІ. СОЮЗОВІ РЯДИ — ЦЕ РЯДИ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ В АМЕРИЦІ. СОЮЗ — ЦЕ ОПОРА ПЕРЕД ВИНАРОДОВЛЕННЯМ. СОЮЗ — ЦЕ НАЙПЕВНІША ЗАПОРУКА, ЩО ЯК ДОВГО ВІН ТУТ ЖИТИМЕ, ТАК ДОВГО ЖИТИМЕ УКРАЇНСЬКЕ ІМЯ В АМЕРИЦІ. ТОМУ БУТИ В У. Н. СОЮЗІ, МАТИ В НІМ СВОЇ ДІТИ, А ПОЗАТИМ ЩЕ Й ПРИЄДНУВАТИ ЙОМУ НОВИХ ЧЛЕНІВ — ЦЕ ЗНАЧИТЬ БУТИ ПАТРІОТИЧНОЮ УКРАЇНСЬКОЮ ЛЮДИНОЮ, ЗНАЧИТЬ МАТИ СЕРЦЕ ДЛЯ УКРАЇНИ, ЗНАЧИТЬ ДБАТИ ПРО МАТЕРІЯЛЬНЕ, МОРАЛЬНЕ Й НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАШОЇ ІМІҐРАЦІЇ В АМЕРИЦІ.

СКІЛЬКИ ТРЕБА ЧАСУ НА ОБІЗД ЗЕМЛІ?

У середу вечором виїхав з будинку щоденника „Ню Йорк Таймс" у Ню Йорку репортер цеї ґазети, Ліо Кірен, що збирається облетіти землю якнайскорше, але звичайними комунікаційними засобами. Він сподівається відбути дорогу 22,000 миль за 21 днів. Кірен збирався летіти літаком до Лейкгорста, Ню Джерзі, де мав усісти на німецький кермовик „Гінденбурґ". Через уливний дощ він не поїхав літаком, але автомобілем. „Гінденбурґ" вилетів у свою девяту поворотну подорож з Америки до Европи в середу, в годині 11:15 вечором.

ВІЙТА ПРИПИНИЛИ В УРЯДУВАННІ.

Переведена люстрація громадської управи в Чернелиці (Городенщина) ствердила, що війт Казимир Старчевський спроневірив коло 300 зл. із додорових оплат. Війта припинено в урядуванні, а справу передали прокураторові.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В ВИЛЬНІ.

Паровіз без прислуги, бо помічник випав з нього, віхав на підміський поїзд, що складався з трьох ваґонів і льокомотиви. Обі льокомотиви були звернені до себе задом, так, що вуглярки вбилися на себе. Машиніст і паляч підміського поїзду згинули на місці. Кільканацять осіб є ранених.

САМОГУБСТВО ПРИ ПОМОЧІ ДИНАМІТУ.

В жахливий спосіб відібрав собі життя 65-літній копальняний робітник Антін Тарпаді біля Міскольча. Він пішов до ліса, взяв динамітовий патрон у рот і довів його до експльозії. Його рознесло на дрібні кусники.

ВУЖ У ЧЕРЕВІ ДІВЧИНИ.

Коло Божошан у Бесарабії трапився майже неймовірний припадок. Дівчина Аглая Сандюк по праці в полі положилася спати під копицею сіна. До сплячої підповз вуж, вховзнувся їй в уста і дістався до черева дівчини. Хоч лікарі намагалися ратувати нещасну дівчину, вона померла.

ВБИВСТВО В КООПЕРАТИВІ.

До кооперативної крамниці в селі Бабе, пов. Луцьк, увійшли два незнані мужчини і зажадали папіросів. Коли склепар Сава Денисюк відвернувся, щоби подати їм папіроси, один дав до нього кілька стрілів і Денисюк упав мертвий. Тікаючи, душогуби зранили ще Никифора Вавринчука, що стояв біля кооперативи.

ҐРАНІТ У КОСТОПІЛЬЩИНІ.

Біля місцевости Березне, лісу, взяв динамітовий патрон крили шари ґраніту. Розпочались досліди, що мають устійнити простір і глибину тих шарів.

ЖЕРТВА ПРАЦІ.

В Костанці помер на затроєння крови професор зоольоґії в університеті в Ясах, Борзея, визначний океанограф, що займався головно дослідами над Чорним морем. Він умер як жертва моря. Рідкий краб (морський рак), якого йому принесли, вкусив його при дослідах у палець. Повстало закаження крови. Лікарі були супроти затроєння безрадні, отже Борзея вмер. В 1919 р. він був міністром освіти в першому румунському коаліційному кабінеті.

ЯЗВА КОМАРІВ У ГОЛЯНДІЇ.

Як повідомляє голяндська преса, над морем Ісель розмножилися цього року комарі так масово, що сталися небувалою язвою для місцевого населення. Наколесники мусять накладати спеціяльні окуляри і затикати ніс та уши, як попадуть у район комарів. Хто на вулиці отворить рот, негайно має комарів повно. Місцевість Медемблік, що лежить серед цього району, населення переіменувало на Мікенблік.

КРОКОДИЛЬ У ЯВОРОВІ.

Недавно мав Яворів велику сензацію. Між людьми появилася вістка, що в ріці Склі на Наконечнім є крокодиль і вже зїв якусь дитину, що купалася, а інші чули, що зїв пару коней. Відки він там узявся, ніхто не знав. Одні говорили, що заплив з моря, а інші, що втік з цирку. Були навіть такі наївні, що ходили над ріку, щоби побачити крокодиля. Тимчасом вістка про крокодиля була звичайною видумкою. В яворівській ріці не то, що крокодиля, але й ковблика годі надибати („Українське Слово", Яворів).

БУДЕМО БАЧИТИ НІЧЧЮ.

Одна з німецьких електротехнічних фірм по довгих дослідах і лябораторійних спробах розвязала проблему, як можна бачити предмети ніччю, або в мряці. Цими днями інжинірі фірми підчас засідання техніско-літературного клюбу представили рід льорнетки, що дає змогу бачити предмети не тільки ніччю, але й крізь димові заслони, що має велике значіння у війні. Цей апарат полягає на тій самій засаді, що фотоґрафування при помочі ультрачервоних промінів, з тою ріжницею, що дає змогу людському оку схоплювати образи безпосередньо.

ДУШОГУБСТВО З ЗАЗДРОСТИ.

В окружному суді у Львові відбулася тайна розправа у справі 30-літньої Анни Кушалової, що в січні ц. р. застрілила при вул. Паненській у Львові постерункового Криштофа Ізідебського, з яким жила на віру. Розправа виказала, що підсудна допустилася цього злочину з заздрости, тому засуджено її на рік вязниці з припиненням кари на пять літ.

ФАЛЬШУЮТЬ УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ НА ПОЛІССІ.

Поліський ярмарок в Пинську організує „Звйонзек Млодей Всі". В програму „ярмарку" входять м. ін. „поліскі обжинки" з інсценізацією „весілля" на Поліссі, після чого мають виступати поліські „хори людове". Все те роблять поляки, без участи українців, перекручуючи й фальшуючи українське життя Полісся згідно з своїми тенденціями. Польське радіо має надати з цього фальсифікату спеціяльну авдицію.

ЛЕВ, ЩО ЇСТЬ МОРОЗИВО.

В Копенгазі трапилася недавно трагікомічна сцена, яка тільки завдяки щасливому випадкові не закінчилася нещастям. Вулицями середмістя переїздив транспорт циркових звірят. Ніхто не запримітив, що двері одної з кліток не були замкнені. Коли вози переїздили найголовнішою і найгамірнішою вулицею міста, забаглося молодому льові звідіти незнайоме місто. Натиснув на дверцята своєї клітки, а коли вони піддались, він вискочив на вулицю. На вулиці зчинилась паніка. Люди тікали до камяниць і нікому не прийшло до голови спробувати загнати льва знову до клітки. Лев, приголомшений гамором і криком, що зчинився на вулиці, пустився бігом перед себе. Напроти нього їхав вулицею перекупець морозива зі своїм візком. Але заляканий лев скочив наосліп на візок. Очевидно візок розлетівся, а гарне і смашне морозиво розсипалось по вулиці. Лев, який ще ніколи таких ласощів не заїдав, почав облизувати розбиту посудину. Колиж морозиво йому засмакувало, а був це горячий день, кільканацять літрів ванілевого й сметанкового морозива щезло в бездонім шлунку короля пустині. Лев так розласувався був на солодких присмаках, що не завважив, як два циркові парубки схопили його знову і замкнули до клітки. Директор цирку мав подвійну страту: мусів заплатити відшкодування перекупцеві морозива і закупити літру рицини для льва, що дістав шлункові болі.

ПРЕДСТАВНИК ВАТИКАНУ В ДОРОЗІ ДО АМЕРИКИ

НЕАПОЛЬ (Італія). — Кардинал Пачелі, секретар заграничних справ Ватикану, усів на корабель „Савоя", з цілю відвідати Америку. Ціль його поїздки офіційно не пояснена. Одначе припускають, що попри католицькі круги він відвідає також президента Рузвелта й старатиметься зєднати його для широко закроєної протибольшевицької акції. Большевизм Ватикан уважає нині найбільшою загрозою для нашої цивілізації. Також припускають, що він в імені Ватикану заявить Рузвелтові, що священик Коклин веде свою політичну роботу в Америці зовсім на власну руку. Пачелі проситиме Рузвелта, щоб Америка навязала тісніші дипломатичні звязки з Ватиканом та щоби прислала там свого амбасадора.

ҐЕНЕРАЛ ФРАНКО ІМЕНОВАНИЙ ДИКТАТОРОМ.

БУРҐОС. — Головний командант революційних військ, ген. Франціско Франко, офіційно іменований диктатором Еспанії. Парада ця відбулася в присутності старих ґенералів і багато народу. Ген. Франко у своїй промові обіцяв привернути честь і давню потугу еспанському народові. Він закінчив словами: „Не думайте, що наша армія обороняє капіталізм. Вона бореться за цілий нарід, включаючи робітників, які будуть тішитися повними правами горожанства, одначе вони мусять знати, що з правами йдуть також обовязки".

РЕВОЛЮЦІОНЕРИ ПОСУВАЮТЬСЯ ВПЕРЕД.

ТОЛЕДО. — Наступ революційних військ на Мадрид продовжується. Вони підходять до столиці з трьох сторін і зблизилися вже на 18—20 миль до міста. Одначе з боку червоних військ вони сподіваються ще завзятої оборони. Штаб революціонерів заповідає, що місто візьмуть за яких три тижні. В Більбао, яке знаходиться в посіданні червоних, вибухла в нутрі боротьба між анархістами, які хочуть обороняти місто за всяку ціну, й басками, які хочуть здатися, ще заки революціонери не знищать цілком міста. Червоний уряд почав вивозити золото, що було осталося по старому урядові, вартости $700,000,000.

АВСТРІЯ ЗБРОЇТЬСЯ.

ВІДЕНЬ. — Австрійський уряд оголосив новий набір рекрутів до армії. Цим оголошенням Австрія фактично поламала санжерменський договір, яким побідна колись антанта змусила Австрію обмежити свою армію до 30,000 вояків. Тепер Австрія задумує збільшити свою армію до 100,000. У цьому підтримує Австрію Італія. Цей рух сповидно є спрямований проти Німеччини. З боку малої антанти треба сподіватися гострого протесту проти цього рішення.

НОВИЙ ЛАДУНОК ВЯЗНІВ.

МОСКВА. — Аґенти ҐПУ арештували Радека, головного редактора „Ізвестій", і Раєвського, редактора „Журналь де Москов", що виходив у Москві по французьки. Обвинувачують їх, що вони знали про плянований замах на Сталіна, а нічого не зробили, щоб його остерегти перед небезпекою. Обидва арештовані стануть під суд враз з третьою групою. Друга ґрупа, в якій знаходиться 17 підсудних, цими днями стане під суд. Перша ґрупа, що складалася з 16, як відомо, вже розстрілена.

ІТАЛІЙСЬКО-АНГЛІЙСЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ?

РИМ. — З добре поінформованих кругів доносять, що в скорому часі, Мусоліні розпічне щирі й поважні заходи, щоб довести між Англією й Італією до тісного порозуміння. В тій цили він задумує вислати іншого амбасадора, Ґварілія, до Лондону та дати йому повновласти з інструкціями, що він там має зробити.

ПОЛЬЩА ДАЛІ МІЛІТАРИЗУЄТЬСЯ.

ВАРШАВА. — Польський уряд видав черговий розпорядок, яким змушує всіх тих мужчин, що не служили в армії, брати участь у мілітарному вишколі, що влаштовуватиметься по ріжних місцевостях спеціяльно в тій цили. Деякі з цих людей виконуватимуть тільки роботи над укріпленням краю. За їх роботу уряд не буде платити. Також не буде уряд давати харчів тим особам, що відбуватимуть ці роботи недалеко свого дому.

ПОЛЯК КОМІСАРЕМ ДАНЦІҐУ.

ЖЕНЕВА. — На останнім засіданню Ліґи Націй назначено поляка головним комісарем вільного міста Данціґу, на місце бувшого комісаря, ірляндця Сен Лестера. Голосували за поляка Літвінов, комісар закордонних справ „рабоче-крестянской" держави, і французький міністер Дельбо.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of tl Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА СТАРІСТЬ

Ґубернатор Ландон, кандидат Републиканської Партії на уряд президента Злучених Держав, не зробив іще в своїх кандидатських промовах такої великої прислуги населенню краю, як своєю промовою про питання суспільного забезпечення.

Він зовсім слушно звернув краєві увагу на недостачу обовязуючого тепер пляну про забезпечення населення на старі роки. Він зовсім слушно закидує плянові, що він обхопив не більше як половину американських робітників. Ще слушніший його закид, що робітник мусить працювати 20 літ за заплату $125 на місяць, щоби бути управненим колись до місячної пенсії в сумі $37.50.

Не менше слушними є його уваги про зовсім зайві трудноші, які закон накладає на робітничу клясу, коли заводить 3-процентове оподаткування на робітничу заплату, а особливо коли він таврував як недоречний і небезпечний резервовий фонд на 47 біліонів долярів.

Не меншу слушність має Ландон, коли критикує неповоротну бюрократію, якої треба на те, щоб обертати неповоротною машинерією, котру створив закон про суспільне забезпечення.

В усіх тих точках Ландон має слушність. Признати її треба йому теж у його основному наставленню, якого він словами не висказує, але яке видно ясно з його цілої промови, а саме його прийняття засади, що суспільного забезпечення треба. Та принявши суспільне забезпечення в основі та скритикувавши теперішній закон про цю справу, він очевидно мусить подати свій кращий плян суспільного забезпечення, бо якби такого пляну не подав, а тільки обмежився до критики існуючого, то стрінувсяб із закидом, що він тільки валить старе, а нового й кращого на це місце не будує. Отже ґубернатор Ландон пропонує повалити теперішній федеральний закон, а на його місце іншого федерального закону про пенсію на старість вже не ухвалювати, а зате справу забезпечення проти безробіття лишити до вирішення поодиноким стейтам.

Що означала би в практиці ця пропозиція, можемо знати згори. Більшість стейтів такого закону проти безробіття не ухвалила би, бо там нема людей, які потребу такого закону розуміють, а інші побоялисяб ухвалити його зо страху перед конкуренцією недбалих. Отже такий плян значить убити цілу справу.

Чи знає про це Ландон, чи не знає, може бути цікавим питанням. Одначе самої сути його поступку це не зміняє. Свідомо чи не свідомо, він стоїть за те, щоб робітники на старість ні на час безробіття забезпечення не мали. Люди, що цю справу вважають важною, повинні це тямити.

ШЛЯХ ІМПЕРІЇ

(З мого римського щоденника).

Шлях Імперії (La Via dell'Impero) — так зветься велика, широка вулиця, що їде від Колізею до Венеціянської площі. Кілька років тому тут здіймався великий горб, а обабік його сторчали неможливо брудні й обшарпані старі будинки, заселені біднотою. Тепер проходить туди Шлях Імперії. Зо старих обшарпаних будинків не лишилося й сліду. Біднота перейшла, бо мусіла перейти, до нових ґіґієнічних народніх будинків, спеціяльно для неї побудованих на передмістях Риму, а горб розкрив свої широкі груди, виявив у них кістякові рештки старигана - мамута, що заснув був колись тут іще вдосвіта людської історії, і звязав блискучою асфальтовою биндою могутній Колізей з палатою, в якій працює Мусоліні.

Шлях Імперії... Сьогодня тут відбувається перегляд 25 тисяч аванґардистів, молодиків від 14 до 18 років, що, зїхавшися з цілої Італії, відбували цілий місяць у таборі „Дукс" („Вожд") практичні вправи в національній соборності та солідарності. Сини найбагатших родин Італії в одному наметі з синами найбідніших пролетарів, сини титулованих аристократів поруч із синами селян та рибалок, сини південної Сицилії з синами північного Піємонту — всі звязані одною ідеєю спільного зобовязання службі нації й батьківщині, проходили одну й ту саму практичну школу, їли одні й ті самі страви, спали на однакових ліжках, вправлялися в одних і тих самих вправах.

Вчора, на запрошення екселенції Річчія, товариша міністра фізичного виховання, я мав нагоду, разом зкількома моїми товаришами - журналістами, відвідати величезний табор, ціле 25-тисячне місто, що ввечері горіло міріядами електричних лямпочок, змонтованих самимиж таки аванґардистами, і розмовляти з багатьома з юнаків, що висловлювали мені своє захоплення й ентузіязм. Слухав я також хорові співи. Думав, але нікому того не сказав, що наші таки проспівалиб краще; проспівалиб, коли би було де співати...

Те було вчора... В таборі „Дукс" із брамою в формі величезного монументального М і з тисячами наметів та міріядами вогнів.

А сьогодні, користаючи з ласкавого запрошення й упривілейованого білету вступу на зарезервовану трибуну А, впрост проти підвищення, що на ньому Мусоліні має робити перегляд аванґардистів, оглядаю море голов, що, ніби для повторення старобіблійного дива, розкрилося посередині і залишило вільною широку, ніби срібну смугу. По ній мають іти юнаки.

Ззаду мене старе римське форум з руїнами базилік і поганських святинь, те саме форум, де горів вічний вогонь богині Вести; де патрицій Курцій, щоб урятувати своє рідне місто, пірнув з конем у глибоку прірву, приносячи себе свідомо в жертву; де ґаль Брен, не передчуваючи своєї близької поразки, виголошував свою славнозвісну фразу "Vae victis!" („Горе переможеним") та намагався вагою свого меча побільшити розмір контрибуції, накладеної на переможених римлян, де негайно потім, героїчний Каміль, ставши на чолі повсталих римлян, винищив напасників до щенту, даючи добру науку, що „треба вміти боронитися зброєю, а не грошима"; де багато пізніше Ціцерон виголошував свої славні промови, і де основоположник римської імперії, Юлій Цезар, жив у палаті римських первосвящеників, і де, після безславної смерти, був спалений і обожений. Ще трохи ззаду висить горб Палятину, з руїнами палат давніших римських імператорів — Каліґулі, Тиберія і Флявіїв. Ліворуч — капітоль, „caput mundi" (голова світу), перед ним, трохи ближче, форум Цезаря з колюмнами храму Венери, що від неї Цезар виводив свій рік; далі форум імператора Траяна, „найсправедливішого з імператорів", що в своїх военних походах заходив навіть на українські землі і залишив нам типи наших прапращурів на Траяновому стовпі, який ось тут підносить тепер до неба, замісць статуї поганського імператора, статую св. Петра. Там далі знову форум імператора Авґуста, форум імператора Нерви. Здовж вулиці висять спіжові постаті колишніх володарів світу, виступаючи з натовпу піґмеїв, що їх оточують.

Аж нараз усі заворушилися, повставали, скупчилися при поручах, заплескали в долоні: „Дуче! Дуче!" Зі сторони Венеціянської площі замріла якась купка люду, що наближалася військовим кроком: Мусоліні йшов зі своїм почотом приймати параду. Ентузіязм натовпу спонтанний, щирий. Він іде бадьоро і мужньо, віддаючи раз по раз привіти.

Тимчасом з боку Колізею починається рух, чути музику й гру барабанів. Звідти налітає на нас новий гураґан оплесків: ідуть маленькі баліля, хлопці, яких 10, 12 років, але при зброї. Ідуть широким військовим кроком, непомірно витягаючи ноги. В розміреному точному русі ця непомірність не вражає, але видається, що так воно й має бути. Потім ідуть дві тисячі кандидатів на старшин, що проходили тут же в Римі спеціяльний вишкіл, і нарешті — аванґардисти. Їх 25,000! Йшли годину й двацять хвилин. Робили вправи точно і певно, майже автоматично. Лягали на землю і палили з рушниць та кулеметів у поставлені влучі. Окремі відділи, вбрані за моряків, робили вправи вязання морських вузлів. Все незвичайно чисто і точно.

Враження від цього перегляду таксамо цілком ясне і точне: ось уже цілковито приготовлена й завзята армія з 25 тисяч душ, що кожної хвилини може взяти за зброю й іти боронити свою батьківщину.

І це моє враження поділяють всі присутні. Менш як місяць тому, по закінченні военних маневрів у південній Італії, Мусоліні виголосив промову, в якій сказав, що Італія за кілька годин може змобілізувати 8 мілонів люду. Дивлячись на цю молодь, що проходила повз мене, я в цьому ні на хвилину не сумніваюсь. А вдивляючись в обличчя юнаків, я таксамо ні трохи не сумніваюся, що — змобілізовані — вони не підуть брататися з ворогом, але будуть з ним кріваво розраховуватися...

Сонце вже заховалося за горбом Капітолю, а вони все ще йшли Шляхом Імперії.

Евген Онацький (Рим).

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Большевицька преса („Правда", „Вісті", „Комуніст") подає вістки про арештування в Україні: В Харкові викрили як „контрреволюціонерів" таких керівників відповідальних постів: Лойка, Ковальчука, Брагінського, Гуревича, Бараша, Гноєвого, Варшавського, Філіпова, Гапоненка та ін. — З членів ЦВК УСРР виключили М. Голубенка й Д. Шмідта. В харківській міськраді також викрили „контрреволюціонерів" Васильченка, Марина й Каменєва, а Градова, Греса, Мірошниченка, Гнилобокого й Богуцького обвинувачують у потуранні контрреволюціонерам. На Донеччині заарештували Сергеєва, Левіцького, Гольца і Зекксля; двох останніх обвинувачують як шпиґунів і „аґентів чужоземної розвідки". Голову дніпропетровського облвикому Гаврилова обвинувачують у помочі „троцькістам". „Контрреволюціонером" показався і кол. прокуратор дніпрепетровської области, а з ним і члени міськради: Кушнір, Каплан, Броваренко, Сталов, Сапасай та ін. У Києві заарештували голову Радіокомітету й облмісцевпрому Ярошенка; на київ. залізниці контрреволюціонерами показалися: Рибальченко, Новаховська, Златін. Крім них: Шполянський, дир. київ. тресту, Фраймович, член Комісії Рад. Контролі, Тодер голова київ. облплану, директор заводу „Більшовик" Вертман та Чернов, Шмарян, Брагінський та ін. В Одесі викрили „контрреволюціонерів": Камянецьку, керівника відділу місц. промисловости Любинського, директора фабрики індпошиву Водовозова, економіста в тресті „Метиз" Слонімського, директора тресту „Метиз" Ренделя; в судноремонтних майстернях ім. Чижикова Рафаловича, Панасенка, Костерка, Вітушка, Сайцика, Омагіна та ін. У Чернігові „троцькістами" показалися: заст. голови облпромради Гарбер, нач. облмісцевпрому Любімов, Коренців та ін. В київській фабриці індпошиву та ін. показалися „фашистівськими виродками", націоналістами, дир. фабрики Ткач, його заступник Каплан, Верба, Марченко, Боржицький, Зарецький, Глухий, Калантирська, Тронь та інш.

ВІРА В НАРІД

Віра в себе і гордість на свій нарід і його творчість завше впродовж віків одушевляла український нарід і завше давала йому моральну силу представити боротьбу зі своїми ворогами як боротьбу світла з тьмою, правди зі злом, освіти і культури з дикістю. Високій продуктивності своєї інтелектуальної еліти завдячує Україна таке шляхотне обґрунтування своїх життєвих змагань. В давнину було це передовсім духовенство, що вже боротьбу зі степовими кочовиками представило як світлу місію українських князів. Самі янголи, за словами літописця, летіли над головами дружинників Мономаха та, побиваючи половців, допомагали Україні до світлої перемоги. І в боротьбі короля Данила з угорцями сам Бог посромив в особі українського лицаря ворожого начальника „прегордого Филю", що на сором своїм був викинений із сідла. Святим вогнем оборони батьківщини від наїзду північних московських варварів перейнята войовнича письменність Русько-литовської держави, що звеличує переможців над московськими царями князя Вітовта або Іллю Острозького. Таксамо народня поезія і книжна письменність XVII—XVIII віку звеличували запорожців як борців за віру християнську, як лицарів хреста проти наступу поганих, а Хмельницького прославляли як героя, що вивів Україну „з неволі ляцької, єгипетської". Сама постать козака залишилася в народній уяві як персоніфікація всіх мужніх чеснот і боротьбі за світлі ідеали.

Уміння так поставити принципово справу доказує певну культурну перевагу українців над своїми сусідами, перевагу, яка внаслідок поневолення захиталася щойно в XIX. в. Але навіть і тоді визначні українці завше вміли сполучити воєдино ідеал державної незалежности з найвищими людськими ідеалами, так, що осягнення одного без другого неможливе. „Правда й воля по всій Україні" було для Шевченка результатом змагань до незалежности.

На нас лежить завдання відновити цю стару традицію, досягти культурної супремації України над її сусідами. Засобами до цього є праця й допомагання здвигнення української культури, мистецтва, літератури і також промислу, народньої освіти, індустрії та торговлі, а не в останній мірі праця над відновленням занепалих державних традицій. Цій останній цілі особливо корисно можуть служити такі установи як Музей Визвольної Боротьби України в Празі, що збирає й переховує памятки останньої боротьби за визволення.

Г. Лосій.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(20)

Дома озимина вже зібрана. Треба набивати грабки під ячмінь та овес. По полях їздять інжинiри і щось міряють. Кажуть, і тут будуть копати окопи.

Шлях став дуже гамірний. День і ніч зо сходу і заходу їхали підводи. З заходу „галиціяни", зо сходу київці, подільці. Цих гнали „до окопів" на цілі місяці. Зявилися якісь чужі жовті, косоокі люди. Привезли юрби китайців, татарів, кірґізів. Все це дешева, слухняна, невибаглива робуча сила. На сотні кільометрів у ширину розгорнулася праця — закріплення запілля. Здовж Ікви рили глибоченні викопи, клали деревяні дороги, робили мости.

По дорогах, по селах, на полях і лісах безконечні біженецькі табори. Звідки вони? Де тих людей стільки набралося? Сірі, понурі, заклопотані, перелякані. Небо захмарилось, розпочалася влота, дороги розбилися. Над лісами дим здіймається. Під кожною деревиною, ніби комахи, метушаться змоклі люди. По полях блукає худоба. Расові, виплекані дбайливо господинею, корови падали серед дороги і ніякі скарги, благання і плачі не всилі були звести їх на ноги.

Все посувалося далі на схід. А зо сходу знов хвиля за хвилею котять навали людей. Безконечні потяги везли „гарматне мясо". Дорогами сотні верстов гнали отари сірих степових волів „на порції". Прищулені „солдатіки-нехлюдкі" у подертих шинелях день-поденно підганяють худобу, пасуть, де попало, на селянських полях.

А фронт все ближче підсувався до границь велитенської імперії. У запіллю безлад і сутужна праця. Чути впертий спротив, напруження, але все-таки ґнулася, трощилась лінія фронту і якась неймовірна сила своєю дужою долонею свавільно відгортала багатомільйонову армію з її володінь.

І дивувалися люди тій посторонній силі. Хто там? Яка Божа кара? Що вони, зі сталі куті, безсмертні? Як виглядає той могутній борець, що гне карк непереможньому велитневі?

Ох, як гостро, кантато ставали перед Володьком ці питання. Хведот. Що йому? Він приймає усі події — дні, ночі, години — просто, безпосередньо, без впливу власної на це волі і без спротиву. Але Володько... Цей виходить на поле, зжате житнисько, що на ньому засівалося висипане зерно жита (батько не вправився вчасно ззяблювати), дивиться з пригірка на шлях, всіяний возами, худобою, людьми і дума його, мов молодий орел, знімається над усім — високо, — щоб звідтіль з недосяжної головокружньої висоти обняти страшну, небувалу дію, що відограється на його очах. І він не нарікає на час. Ні. Навпаки. Йому здається, що тільки йому судилося бачити драму, якої відгуки лунатимуть в майбутньому цілі віки, тисячеліття. Йому здається також, що всі ті люди там на шляху, там на двірцях, там на залізницях і нарешті, там — на грані життя і смерті, де „падають" брати, батьки — що всі вони навмисне створені для нього, для його цікавости, для його ненаситного бажання великих переживань.

Він ніколи не чує себе малим, сільським хлопчиною у подертих штанцятах. Ні. Ні. Ні. Хтоб так подумав, жорстоко помиливсяб. Він чує себе володарем цього всього.

Гур! Гур!-гур! — Земля на сотні кільометрів тремтить від говору сталевих потвор. Ці згуки, мов музика, лоскочуть його неусвідомлене ядро душі.

І мало було „оцього навкруги". Це до огиди мало. „Русская победоносная армія", перед якою ще недавно схиляв в пошані чоло, стала так знайомою, сірою і навіть не „грандіозною", як стара обридла кімната. Хотілося пізнати далі туди „за фронт". Хто там? Уявляв собі „тамтих" вояків, старшин. Уявляв собі їх одяги, їх обличчя. Хотів знати, чи і вони вміють так само думати, бути такими великими й блискучими „офіцирами" з такими чортячо-гордими виразами, як „наші". Бачив речі тих вояків і кожну зних оглядав, як надзвичайну дивовижу.. „Не така, як у наших". Може ліпша, а може гірша. Зпочатку була безперечно гірша. „Наша" ліпша. Після вкрався сумнів. І разом з тим сумнівом зменшилась сила, велич, вартість „свого".

Бачив полоненого. Це вбога, чорна, вихоплена з вогню на цей бік, людська комердяка. Дивився на неї без страху, без співчуття — з погордою. Не було на ній ні порядної „шинелі", ні чобіт. Черевики з обмотками, якась каптурка на голові.

Іноді хотів уявити собі тих у черевиках з обмотками у смішних каптурках людей при зброї, як вони ходять у себе, як говорять, їздять автами.

О, тоді вони напевно не такі вбогі. Тоді вони, хто знає... Може вони тоді також вояки, що потраплять стріляти і навіть „бити руских".

Ах, як цікаво, як неймовірно цікаво.

Знов „набор". Одного сіроватого ранку, коли небо нагадувало наолієний папір, через котрий ледь протискався сонящний жовток, прийшли до Матвія Стратон і Кузьма.

— Ну, дядьку Матвію... Вже і ми йдемо...

Матвій бачить, що шкоруплі жовтоваті Стратонові уста тремтять. Очі його вогкі, прищулені і від них, мов проміні розсипаються тоненькі пряски. Чоло насильно морщене глибокими зморщками, якось згори, бо брови вперто суплятться і натискаються на ямиочниці.

— Все одно помірать, — витиснув скупі, відчаєні слова Кузьма. — Раз чи два, тепер чи завтра... Все одно „помірать" прийдеться...

Цим Кузьма ніби підбадьорував себе. Нема, мовляв, чого боятися. Найстрашніша смерть, але раз „все одно помірать", то чого і її клятущої боятися.

Матвій підняв незґрабно ліву руку і положив шорстку долоню на чоло.

— Так тепер сам буду... — Сказав він.

— Ах! Скільки людей... — кинув Стратон, хоча він добре розумів, що значить „сам". Розумів, що те грюкотливе страшне потворище, що так вперто і неухильно повзе з далекого заходу, виринає з землі господарів. Ось ті руки, заковзані чепігою, косою, ціпилком, вже форму особливу мають, які оковані якоюсь особливою крицею, ці руки мають, може назавжди, відорватись від своїх річей і брати „вінтовку". Як незґрабно лежатиме вона у тих руках. Як незручно візьме такий Стратон „ту западенну люшню", цупко затисне в пястуках, прилипне животом, мов дітвак чи пяниця до землі, приплющивши ліве з прясками око. Він сам здивується, що та „проклята люшня" — раз, другий, третій і бахне. Його налякає смертельно розквоктаний „наряд", який хрусне так голосно, що земля затремтить. Над ним заскавічать, „дум-дум". зацьвйогають, як по шнурі, скорострільні кульки. І тоді забуде він — не зовсім, а все таки забуде те, чим жив колись. Влізе в уста матюк.

„Котьолок" відучить від окремого „свого". Страх перед смертю наїжить його зовнішність і його уста очі, зморщки чола стратять лагідність, скриту доброту... І тоді не стане Стратона Булія, а лишиться „москаль".

Матвій лишається на хуторах „сам". Сам з тих, що йшли колись з ним в одній лаві завойовників землі. Лишається ще, правда, Тить Коган, Тарас Здоров. Лишається, мов обтятий від пасинків стовбур, Хома Ет-тоє. Бо другий син його — „моя кров", ет-тоє, якому хотів майстерство в руки дати і вчив „на коваля", також „пішов". Забрали його в кінноту.

(Д. буде).

Обурений автор.

В одному паризькому театрі давали комедію одного молодого автора. Одначе комедія не мала успіху. Раз до кабінету директора впадає автор і каже схвильовано:

— Пане директоре, це скандал! Ви мене найвиразніше шикануєте! Виставляєте мою комедію тоді, коли театр майже пустий!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЛІБЕРАЛ, ЧИ КОНСЕРВАТИСТ?

У своїй промові в Сиракюз, котрою він починав офіційно свою передвиборчу кампанію, президент Рузвелт уважав за потрібне зайти в довгу дискусію за слово „ліберал", „ліберальний", „лібералізм". Говорив про ліберальні традиції Демократичної Партії. Говорив, що лібералізм є захороною для далеко видючого консертатизму. Тому то він називав себе розумним консерватистом, бо, взявшися за ліберальну політику, він взявся за найкращий спосіб захорони старини.

Слова президента показують, як обережно треба підходити до дискусії всяких важних справ, та як у першу чергу треба як слід зрозуміти кожде, вжите нами слово.

ГАРНЕ СЛОВО З ДВОМА ЗНАЧІННЯМИ.

„Лібералізм" походить від латинського слова „лібер", вільний. Отже перше значіння слова „лібералізм" булоб: прямування до свободи, або рух, що вважає прямування до свободи пожаданим. Словарці чужих слів пробують перекласти „лібералізм" по українськи на „вільнодумство".

Хоча це є перше, первісне значіння, в історії людства воно набрало ще спеціяльного значіння, іншого від первісного. Коли англійський учений Гарольд Дж. Ласкі пише „Повстання европейського лібералізму", то він розуміє „лібералізм" у цім другім, спеціяльнім значінню, вузьким, але докладно вже означеним.

ЗВІДКИ ВЗЯВСЯ ЛІБЕРАЛІЗМ.

Проф. Ласкі в своїй історії доказує, що лібералізм був витвором нового економічного порядку при кінці середніх віків.

Цей старий порядок називався февдалізм, а суть його лежала в тому, що одна кляса, пани, боронила край, воювала, а друга кляса, хлопи, за те робили панам усяку роботу. Держава тоді заставляла до військової оборони тільки пана, а зате віддавала панові право стягати всякі податки й повинности від решти населення. Так февдалізм був злучений зо свободою для панів та з закріпощенням селян.

БОРОТЬБА МІЖ ФЕВДАЛІЗМОМ І КАПІТАЛІЗМОМ.

Проти цього порядку повстала нова кляса, що виросла з часом у февдальній системі: кляса купців і промисловців.

У своїй боротьбі за право життя ця кляса, як це звичайно діється, мусіла виставити й розробити певні думки, кличі й ідеали. Ці думки, кличі й ідеали звичайно противились ідеалам старої системи. На місце розділу суспільности на кляси з уродження нова струя ставила знесення родовитого поділу на кляси. Проти системи поневолення селян вона виставила клич визволення селян. Пани вже не мали бути агентами держави, але держава мала мати своїх спеціяльних урядовців, що не мають поневолювати ніякої кляси, а трактувати всіх нарівні. Пани не мають права заставляти нікого собі служити. Як пан хоче слуги, най собі найме. Не самі тільки пани мали рішати про порядок краю, але все населення. Перед законом усі повинні бути рівні.

З тих усіх кличів найбільше популярний був клич свободи. Зрештою, як видно з усіх пропонованих реформ, всі вони майже оберталися коло свободи. Від того то клича назвали цілий цей рух лібералізмом.

СВОБОДА, РІВНІСТЬ І БРАТЕРСТВО.

Як це звичайно діялося, люди, яким новий порядок був вигідний, зараз його ідеалізували, себто представляли його ідеальним, зразковим, найкращим.

Вони казали, що новий порядок полагоджує найкраще відносини між громадянством і одиницею, між державою й горожанином, бо спирає їх на свободі людей супроти держави й на рівности людей. Говорили, що він найкраще полагоджує відносини між клясами, бо не спирається на нерівність людей, але на рівність; не на поневоленню нижчої кляси, але на свободу; і не на поневоленню одної кляси іншою, але на вільність вступати в зносини. Місце давнього февдального примусу заняла свобода контракту: мовляв, хочеш наматися до кого, наймешся і дістанеш за це заплату, яку собі вимовиш.

Ці провідні ідеї висказала так звана велика французька революція при кінці 18-го віку гаслом: Свобода, вільність і братерство!

РЕВОЛЮЦІЯ НАСИЛЬНА Й РЕВОЛЮЦІЯ ПОВІЛЬНА.

У цій французькій революції французька середня кляса повалила насильно французький февдалізм і насильно завела новий лад.

В Англії кривавої революції, такої як у Франції, не було. Та з цього ще не виходить, що в Англії не було революції. Була вона й в Англії, тільки не насильна, не кривава. Зроблено революцію поволі, ступнево. Що в Франції забрало кілька років — в Англії кілька віків. Шляхта там уступала новій клясі поволі, крок за кроком. Нова кляса здобувала собі права законною дорогою, без проливу крови й без великих потрясень.

Та проте це була революція, бо революція значить переворот.

ЩЕ ОДНА КЛЯСА.

Як колись проти шляхетчини, февдалізму, повстала за право життя нова кляса, буржуазія, купецтво й промисловців, так з часом у новім порядку наросла числом нова кляса, яка згодом почала приходити до переконання, що лібералізм їй недогідний та почала домагатися нових порядків, щоб зажити кращим життям.

Ця нова кляса це — робітники. Вони кажуть, що свобода, рівність і братерство, яке голосить лібералізм, відбивається тяжко на робітниках. Вони кажуть, що у відносинах між робітником і підприємцем робітник знаходиться в тяжкім положенню, як підприємець. Тому в контракті найму праці не можна говорити про рівність. Ця свобода контракту кінчиться кривдою робітника.

НОВІ ГАСЛА И ІДЕАЛИ.

У тому почуттю й розумінню нового порядку робітники стали домагатися від держави обмеження свободи підприємців. Держава повинна заставляти підприємців давати робітникам ріжні захорони при праці, признавати мінімальну заплату, обмежувати час праці й таке інше.

Отже нова струя пішла проти засад і гасел лібералізму. Ці гасла — це захорона робітників, забезпечення їм життя державним законом. Вона стоїть за обмеження повної свободи підприємців в інтересі робітників.

Як колись февдали, так нині підприємці не йдуть добровільно на уступки новій струї. Вони на всі способи пробують до цього не допустити.

З цього виринає боротьба між підприємцями й робітниками.

НОВИЙ ЛІБЕРАЛІЗМ.

Є й нині люди, що признають робітникам слушність, себто домагаються, щоб держава й державні закони запевняли життя робітникам, як колись запевняли життя купцям і промисловцям.

Ці люди теж люблять називатися лібералами, хоч вони якраз часто домагаються обмеження підприємців у їх свободі супроти робітників. Ці новітні ліберали станули на становищі свободи для нової кляси: робітників.

Проти таких обмежень часто виступають люди, що стоять на становищі давнього лібералізму, лібералізму тільки для підприємців. Отже між старим лібералізмом і новим лібералізмом іде боротьба.

ХТО ТЕПЕР В АМЕРИЦІ ЛІБЕРАЛ?

Прихильники президента Рузвелта кажуть, що він стоїть за лібералізм. Вони показують на закони, що їх ухвалено під впливом Рузвелта у справі робітників і підприємців. Проти президента виступають републиканці. Вони кажуть, що виступають проти президента в імя свободи. Бувший президент Гувер вічно нападає на Рузвелта за нарушення свободи. Організація для поборювання реформ Рузвелта назвалася „Лігою свободи".

Як бачимо, проти себе станули дві групи, а кожда бореться проти другої в імя свободи. Для слухача з того велика баламута. З цього видно, що кожда сторона розуміє під свободою щось інше, як друга.

Вихід з тої баламути: не захоплюватися гарним словом, але старатися розчовпати, що саме розуміє кождий з бесідників, як він уживає цього гарного слова для зеднання собі слухачів на свій бік.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З іменин на політичних вязнів.

До тихих, ідейних працівників, котрі ділами, а не словами доказують любов до нашої поневоленої землі, належить безсумнівно гром. Августин Колодій, член численних українських організацій, між іншими й „ОДВУ", де він є урядником, Він уважає своїм обовязком помагати кожній українській справі, що веде наш нарід до волі. Його бачите на кожному народньому святі, здвизі й інших імпрезах.

Тому не диво, що дня 12. вересня, коли гром. Колодій святкував свої іменини, зійшлось до нього далеко більше гостей, ніж міг сподіватись. За товариською забавою, желаннями і патріотичними промовами не забуто й за жертви. На зазив голови „ОДВУ" М. Ворончака зложили на політичних вязнів по $1: М. Ворончак, А. Колодій, Т. Свистун, О. Бережницький, Е. Сіткевич, С. Борис, І. Борисевич, І. Пеленський, В. Пеленський, Кудла, Москович, М. Шеремета, М. Ганас, Кутельмах, М. Волошанський, С. Ялечко, Яцимірський, пані Насевич, Й. Потучко, Малендевич; по 50 цнт.: В. Павліковський, М. Пасічник, Шманда, Гайґель, В. Василюк. — Разом $22.50, які вислано через Обєднання на призначену ціль.

З цієї забави поза іншим є моральна користь ще й з цього боку, що люди пізнають, що є добре шанувати своїх заслужених людей за їхнього життя та додавати їм тим запалу до праці.

Митро Пасічник.

—o—

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

На „Жіночу Долю".

Жіночий Відділ Укр. Дем. Клюбу, відділ 22 Союзу Українок Америки, вшановуючи память народньої робітниці покійної Анастасії Рибакової, зложив $6 на пресовий фонд „Жіночої Долі" й переслав їх до краю через Обєднання, щоб хоч тим чином згадати про покійну і про те, що їй було дороге за життя.

Евгенія Дмитрів, предс.

ВЕСТБУРІ, Н. Й.

На інвалідів.

На забаві, яку влаштували гром. Бабії з нагоди їхнього шлюбу, що відбувся в суботу, 9. вересня ц. р., зібрано $5.38 та переслано ту жертву через Обєднання на інвалідів. Жертвували: гром. Бабії, Маціборський і Дідух по $1; П. Кравчук 50 ц.; Костів і Дацків по 25 ц. Решта дрібними датками.

П. Кравчук.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

UKRAINIAN WEEKLY

(Concluded)

—o—

YOUTHS' CONGRESS "DAZE"

We have news...big news—all about the inside happenings of the Philadelphia Congress, banquet, dance, ball and field day. It took half a dozen "spies" to compile the information we are about to give you, so let's give them a big hand (and no wise-cracks!) It really was no simple matter to obtain all the information in this article...but let's stop dilly-dallying and get down to brass tacks. A choice bit of news is the fact that S-n D-n, who was seen constantly with a Bayonne blonde, seemed awfly lonely when the blonde wnt home. Ditto with W-r S-s!

Incidentally, I wonder why J-n K-n took it upon himself to wreck the hotel room of four New York City girls? He did a thorough job of it, too...practically everything was mussed up. Now we know why four certain girls looked so angry about something.

Due to the big racket going on in practically all the rooms of the hotel Saturday night, M-y A-n and heart-throb went to their New York City homes to get some sleep!

What group was it that stopped traffic in one of Philly's main drags because a beauty-struck policeman wanted to take their pictures?

Did you know that although "convention" was the key-note that week-end, there was a dire lack of it after the formal business ended and night life began? By the way, we wonder who that attractive blonde seen with S-n K-k might be? S-n certainly knows how to pick 'em, or was it the other way around?

What Clevelander offered a job to a Jersey City girl as an entertainer in his father's beer-garden?

Were you one of those unfortunates who had to "bear" with "Eddie from Buffalo" all night long in room 528 of the hotel, until his friend returned with refreshments? Everyone willingly "bore" with him, but finally left his hospitality completely "bored" when the refreshments failed to materialize.

What fellow from below the Mason-Dixon line, after taking lessons from the Southern belles, still can't dance!

At the Welcome Dance held at Philly's Ukrainian National Home the lights were so low I doubt if anybody recognized anyone. This may have resulted in some embarressments (as mistaken indentity was very possible).

Among other things, we learn that O-a S-n is doing very nicely with a certain pen pal up north.

S-n S-w, after buying a banquet ticket, returns, asking for a refund. His excuse was: "I can't find the person I'm looking for in the banquet hall." We wonder what her name is?

One of our "spies" reports that M-e K-a and A-y S-o make a fine-looking couple.

What young Clevelander left M-d M-z completely breathless, after having shown her some of his original new dance steps?

I supose everyone has seen the red-headed Ukrainian selling books in the lobby of the hotel. His name is T-e L-k and he sold literature for twenty-four hours, missing the entire convention, banquet and ball. T-e decided he wasn't cut out to be a salesman so, if there are to be any booksellers at the Cleveland Congress next year, he won't have anything to do with it. After all, traveling a hundred miles to Philly to do nothing but sell books is no joke..especially when you have to lug the books along with you.

What prominent young Ukrainian lawyer attended that gay party in "Peter's Studio" Sunday night? Did "spirits" really run high or were they down (ed)?

W-r S-s had a heck of a time finding his way to the field from the Naval Hospital in that car of his.. what with O-a S-s sitting on his lap. Having finally reached the field he carried O-a some twenty feet away from the car. Why?...its hard to say...unless he was anxious to show the girl how strong he was.

Don't you think that the telephone operators in Hotel Sylvania were very sociable? It seems that they also are fans of this new game called "Knock-knock."

One of our young New Yorkers took the telephone receiver off the hook at two o'clock Sunday morning and said, playfully, "Knock-knock!" To his surprise a pleasant voice returned, "Who's there?"

What young man occupied practically all of O-a H-r's time during the banquet and dance?

What was the attraction at the Naval Hospital that took up so many of M-d M-z's afternoons?

Did you know that there was a snowstorm that Sunday afternoon in Philadelphia? It was a local disturbance, confined mainly to the east court of the Sylvania Hotel. Did I say snow? Well, this "snow" was created out of half a dozen telephone books torn into little bits by some of the gentlemen from Boston. After imbibing as they did, most anybody would feel like Jupiter Pluvius. Not satisfied with their "snowstorm," they also made it rain. And it really came down in bucketfulls...in paper bags, also!

What girl was drenched with coffee at the banquet, which one of the waiters accidentally spilled? That's one time the hotel had a bill to pay!...as the girl's gown was rather spoiled.

M-l E-o was walking around the field, snapping pictures of unsuspecting persons with that small camera of his. Probably building up his collection for the "Rogues Gallery." Incidentally, M-l wrote most of those small unsigned news articles appearing in the "Ukrainian Chronicle," a publication of the Philadelphia Cultural Centre. M-l, being the one-man circulation department of the paper, was pestering everybody at the Congress to buy and read it... and, believe it or not, he succeeded in disposing of more than a hundred of them. He'd make a good salesman... provided he gets something Ukrainian to sell. The first issue of the "Chronicle," by the way, was devoted to the Congress...in fact, it was dedicated to the Congress.

Was J-n R-n, who had a lot to do at the Congress, still seeking discussion at six o'clock Monday morning on the fifth floor of the hotel? Could it have been on intermarriage? Cecilia, Cecilia, what a pretty name is Cecilia!

Do New Yorks really quench their spiritous thirst by sipping wine all night? Was that ultra-conservative group on the tenth floor really having a wine party? The echoes of their songs reverberated rather unsteadily in the dark vastness of Sylvania's east court.

Do you know what the numbers were of the most popular rooms at the hotel? Almost any number you think of would be right, but among those that stood out were 409, 1011 and 1028. Come out, come out, wherever you are! I know I'll never find you!

Were the New York girls in room 832 very thirsty, or was it "dirty"? Could the amount of water used by them really float the "Queen Mary"? It seems that ten girls took a bath in the startling short space of half an hour! (Don't ask me how I found that out!...Its simply a part of my elaborate "spy system." By the way, I hear that an extraordinary espionage service will be undertaken in time for Cleveland's convention. Can anyone confirm this? I'd hate to get shot at dawn, you know).

Three boys and three Northampton girls went car-riding to Nicetown, where they raided a house and routed an entire Ukrainian family out of bed. The family didn't mind, however, and to the pleasant surprise of the raiders, offered beer.

A-r Y-o and A-n L-o of Philly and Newark, respectively, are getting along rather nicely, we hear. More power to them.

Three girls from New Brunswick, N. J., O-a W-k, her sister and S-a B-h, have made a wonderfull impression on the Philadelphian boys... seeing as how the latter were so anxious to take the girls home in their cars.

A large group of young Ukrainians from Newark came to the Congress... and we may add Detroit, Cleveland, New York, Jersey City and Chicago. Philly of course, had the largest delegation...and why not?—the Congress was held in that city!

The Russians had a convention in Philly, also during the Labor Day week-end. Some of our Ukrainians went over to the Russians' dance to see what they could see. One of these Ukrainians happens to be M-l E-o, and he had three or four dances with a pretty Russian girl (and, up to now, I didn't think that M-l could dance!) During the Rusian dance, A-r Y-o pasted Ukrainian signs all over the walls... almost getting himself and M-l into serious trouble. Incidentally, we had some Russians at our Congress, too, but they were quiet and there were no soap-box orators!

"Knock-knock!"
"Who's there?"
"Seeya."
"Seeya who?"
"Seeya in Cleveland!"

THEODORE LUTWINIAK.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 1-го жовтня помер у 51. році життя **МИКОЛА РАК.** Покійний оставив жінку Теклю і дочку Марію.

Похорон відбудеться **в суботу, 3-го жовтня, в годині 2-гій пополудні.** з похоронного заведення П. Яреми, 707 Prospect cor. 155th St., Bronx, N. Y. Тіло покійного перевезуть до церкви св. Володимира, 336 — 14. вулиця, де відправиться похоронні богослуження. — Б. Я. П. (ог.)

Родина.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МОЇ ВРАЖІННЯ З ПОДОРОЖІ ПО РІДНІМ КРАЮ.

Віддавна бажала я відвідати рідне село Балинці, коломийського повіту. Чотири роки про те вперто мріяла, бо хотіла за всяку ціну ще раз поглянути на свою стареньку маму, рідню, знайомих, та налюбуватися місцями, з якими вяжуть мене дитячі спомини.

Вкінці вдалося мені сповнити свої мрії. 16-го червня ц. р. вибралась я з маленькою донечкою до рідного краю. Нераз подорожувала я по Америці і по Канаді, але ніколи не зазнала стільки душевного неспокою, що в часі цеї подорожі.

Дня 8-го липня прибули ми на останню залізнодорожну стацію у Гвіздці й звідси поїхали фірою до свого села. На вид рідного села я так зворушилася, що сама не вмію сказати, що зі мною було. З великої радости я хотіла плакати, а при зустрічі з мамою я таки дала сльозам волю. По якімсь часі я заспокоїлася. З перемучення і зворушення я потім перележала кілька днів у ліжку.

Коли вернулась до сил, почала відвідувати знайомих та випитувати про їх життя. Відвідала також місцеві установи, читальню, кооперативу та молочарню. Вище названі установи дуже гарно розвиваються. Читальня Просвіти існує в Балинцях вже 51 літ. При читальні є аматорський кружок. Аматори часто дають представлення і концерти, хоч влада робить їм перешкоди. Довідалася я, що одного разу мала бути вистава, але старостворо заборонило, а як причину подало те, що в Балинцях є тиф. А тоді ні одної особи в селі не було хворої на тиф. Взагалі ніякої хвороби не було. Подібних заборон було більше.

В читальні має свою домівку товариство Каменярі, яке найгарніше в Балинцях розвивається. Каменярі мають свою орхестру й своєю грою здобули собі славу на цілий повіт. Балинська кооператива найсильніша в цілім повіті. Має свою філію в Гвіздці й на другому боці села. Має також свою олійню, триєр до чищення збіжжя і вагу до важення худоби. Коли селяни мають худобу на продаж, то вже не даються жидам ошукувати і перед продажем важать свою худобу та вже знають, що мають за неї жадати. Також гарно розвивається районова молочарня в Балинцях. Дім молочарні мурований і має до того всі потрібні прикмети. одначе ще не викінчений і зверха ще не виправлений. В середині ще нема машин до перерібки молока. Робота відбувається примітивно, руками. Дім молочарні з площею коштує дотепер 50,000 злотих. Є також 22 сметанкові стації. Зорганізовано поверх 3,000 членів молочарні. Крім того є ще в селі Сільський Господар, Кружок Рідної Школи і Кружок Союзу Українок. Всі ці товариства гарно розвиваються. Нераз за якунебудь річ приходиться їм довго боротися з владою. Одначе вони ніколи не знеохочуються, а все йдуть уперед. Наприклад читальня купила портрет Тараса Шевченка і хотіла вмістити його на могилі, що висипала на краю села в честь сто-літніх уродин Шевченка. Та влада не позволила. Може їм це колись таки вдасться. Розмовляючи з ріжними людьми, я прийшла до переконання, що вони гірко відчувають своє нинішне підданство. Часто можна почути слова: „Може наше життя ще поліпшиться. Може ще для нас сонічко засвітить". Переконалася я, що сильно розвивається патріотизм. Селяни самі над собою працюють. Стара інтелігенція це люди на державній посаді. Задля хліба вони не можуть нічого селянам помагати. Помагають їм у просвіті тільки ті інтелігенти, що не мають посади. Заробити на прожиток нема де. За найменшу просвітню працю їх гостро карають. Та вони не ломляться, а йдуть уперед.

Завдяки тим бідним інтелігентам у коломийськім повіті розвивається Рідна Школа. Є кілька шкіл з правом існування (концесіонованих), а в кількох селах були зорганізовані збірні лекції, де вчили вчителі, що не мали державної посади. Такі лекції відбувалися в хаті котрогось батька дитини. Діти на таких лекціях дуже добре почувалися. Радо вчилися своєї історії і географії та ніяк не хотіли йти до державної школи. Батьки збирали гроші та старалися про концесію, одначе старостворо почало забороннювати ті лекції. На батьків і вчителів накладали кари. Як батько не заплатив кари, то фантували йому річи, а вчителя силою виганяли з села. Буваю так, що постерунковий входить до хати і порозганяє дітей, а на вчительку накричить. З причини тяжкого переслідування той рух підупав. А шкода, бо могло багато дітей з цього скористати.

Ріжні оповідання і мої особисті спостереження переконують мене, що бідні і працьовиті наші люди змагають до кращого завтра. Назагал можу ствердити великий зріст національної свідомости та щирої праці над визволенням свого народу. Зновуж з боку польської влади можна було завважити дике переслідування, знущання та визиск наших людей. Навіть мене відвідувала поліція майже що дня та випитувала, чи я „люблю Польщу". Я сперечалася з комісарем поліції щодо назви „Польща", а моя маленька Наталка таки просто відрізала польському командантові поліції, що „не любить Польщі й не хотілаб у ній жити".

Час шістьох тижнів скоро проминув і прийшла хвиля прощатися. Сумно було розставатись на завсіди з рідними особами і рідними сторонами. Одначе так мусіло бути. 21. серпня я виїхала назад до Америки.

Олена Деделюк,
Мінеаполіс, Мінн.

— Є в світі тисячі способів, як стати багатим.

— Але тільки один є чесний...

— Котрий?

— А бачиш, я знав, що ти його не знаєш.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(20)

Довгі години ночі проминали, одначе Тарзан не міг діждатися приходу хижацької смерти, якою погрожував йому Собіто. Знудившися даремним вичікуванням, він почав виповзувати з колиби. Висунувши голову надвір, він побачив Собіта, який крутився біля колиби. Тарзан закликав: „Гей, ти, де твоя хижацька смерть? Настрашилася мене?"

Собіто звернувся до Тарзана. На його лиці появилася хитра усмішка. Він відповів: Навіть сильні чари Собіта не можуть прикликати її в одній хвилині. Щойно проминув один день. А ще шість днів осталося" Після хвилі надуми Собіто далі сказав: „Якщо ти заберешся звідси, то можеш її уникнути". Ні, я не заберуся звідси!" — відповів Тарзан твердо.

Собіто відійшов. „А може цей старий крутій, — думав собі Тарзан — не знає нічогісінько про хижацьку смерть? Може він просто бльофував, щоб мене залякати й викурити звідси?" Та всетаки Тарзан порішив покищо ждати. Може справді появиться ця підступна й загадочна хижацька смерть. Він довго вже не потребував ждати. Ще шість днів.

Наступної ночі Тарзан сидів біля вогню в крузі рідних села й розважав з ними ріжні громадські справи. Серед присутних був також Собіто. Нагло глушу ночі перерізав чийсь страшенний крик. Всі змовкли й почали вслухуватися у глушу ночі. Собіто, по якого лиці промайнула загадочна усмішка, промовив: „Хижацька смерть вдарила знову".